

Tyrol-deklarationen — en etik för bergen

**"Tänj dina gränser,
låt anden flyga
och sikta mot toppen"**

Antagen vid konferensen "Future of Mountain Sports", Innsbruck, den 6-8 september 2002

Över hela världen utövar miljontals människor bergsbestigning, vandring och klippklättring. I många länder har bergssporterna blivit en viktig del i vardagen.

Knappast någon annan aktivitet täcker in ett så brett motivationsspektrum som bergssporterna gör. De ger människor möjlighet att förverkliga sina personliga mål och utöva en meningsfull livslång aktivitet. Motiven för att vara aktiv i bergen och klippområdena sträcker sig från hälsovinster, glädjen i att röra sig, kontakt med naturen och sociala incitament till spänningen i utforskning och äventyr.

Tyrol-deklarationen – en etik för bergen – antogs av konferensen "Future of Mountain Sports" – Bergssporternas framtid – i Innsbruck den 8 september 2002 och innehåller en uppsättning värden och grundsatser som ska fungera som riktlinjer för hur vi bäst betar oss när vi utövar bergssporterna. Det rör sig inte om regler eller detaljerade anvisningar utan snarare om att de:

1. Definierar dagens grundläggande värden i bergssporterna.
2. Innehåller principer och standarder för hur vi bäst betar oss.
3. Formulerar de etiska villkoren för hur vi kan fatta beslut i osäkra situationer.
4. Presenterar de etiska principer efter vilka allmänheten kan bedöma bergssporterna.
5. Introducerar nybörjare till de värden och moraliska principer som gäller för deras sport.

Målet med Tyrol-deklarationen är att hjälpa till att förverkliga den inneboende potentialen i bergssporterna för rekreation och personlig utveckling såväl som att främja social utveckling, kulturell förståelse och miljömedvetenhet. Som ett led i detta utgår Tyrol-deklarationen från de traditionella oskrivna värden och principer för hur vi betar oss som finns i sporten och utökar dem till att uppfylla de krav som ställs i vår tid. De grundläggande värden som Tyrol-deklarationen bygger på är giltiga för alla enskilda som utövar bergssporter över hela världen, oavsett om de strövar i bergen, vandrar, sportklättrar eller bestiger höga berg för att tänja på gränserna på hög höjd. Även om några av riktlinjerna för hur vi betar oss kanske bara är relevanta för en liten elit, är många av de postulat som formulerats i Tyrol-deklarationen riktade till bergssporternas samfund som helhet. Med dessa förslag hoppas vi särskilt att nå de unga, eftersom de är bergssporternas framtid.

Tyrol-deklarationen är en vädjan om att du ska:

- Acceptera riskerna och ta ansvar
- Matcha dina mål med kunskap och utrustning
- Utöva sporterna på ett ärligt sätt och rapportera sanningsenligt
- Alltid sträva efter det bästa beteendet och aldrig sluta förkovra dig
- Vara tolerant, hänsynsfull och hjälpa andra
- Skydda vildmarken och bergens och klippornas naturliga miljö
- Stötta lokalbefolkningen och hjälpa dem utvecklas självständigt

Tyrol-deklarationen är baserad på följande värdehierarki:

- **Mänsklig värdighet** – antagandet om att människor föds fria och är jämbördiga avseende värde och rättigheter och skall agera för varandra i medmänsklig anda. Särskild uppmärksamhet skall ges gällande lika rättigheter för män och kvinnor.
- **Liv, frihet och lycka** – som oinskränkta mänskliga rättigheter och med ett särskilt ansvar i bergssporterna att hjälpa till att skydda befolkningen i bergsområden.
- **Naturens bevarande** – som ett åtagande att säkerställa det ekologiska värdet och de naturliga egenskaperna hos berg och klippor över hela världen. Detta inkluderar skydd av hotade arter av flora och fauna, deras ekosystem och landskapet.
- **Solidaritet** – som en möjlighet att genom deltagande i bergssporter främja lagarbete, samarbete och förståelse och övervinna barriärer som beror på kön, ålder, nationalitet, färdighetsnivå, social eller etnisk bakgrund, religion eller tro.
- **Självförverkligande** – som en möjlighet att genom deltagande i bergssporter göra meningsfulla framsteg mot viktiga mål och förverkliga sig själv.
- **Sanning** – som en bekräftelse på att i bergssporterna är ärlighet grundläggande för att utvärdera prestationer. Om godtycklighet ersätter sanningen blir det omöjligt att bedöma prestationerna inom klättring.
- **Skicklighet** – som en möjlighet att genom deltagande i bergssporter sträva efter tidigare ouppnåeliga mål och sätta högre standarder.
- **Äventyr** – som en bekräftelse på att i bergssporterna är hanteringen av risk genom bedömning, kunskaper och personligt ansvar en grundläggande faktor. Bergssporternas mångfald tillåter var och en att välja sitt eget äventyr där kunskaperna och faran balanserar varandra.

Tyrol-deklarationens artiklar

Artikel 1 – Personligt ansvar

GRUNDTES

Bergsbestigare och klättrare utövar sin aktivitet i situationer där olyckor kan inträffa och där extern hjälp kanske inte är tillgänglig. Medvetna om detta utövar de sin aktivitet på egen risk och är ansvariga för sin egen säkerhet. Den enskildes åtgärder får inte innebära fara för dem runt omkring och inte heller hota miljön.

Artikel 2 – Laganda

GRUNDTES

Gruppmedlemmarna ska vara beredda att kompromissa för att balansera de olika intressena och kunskaperna i gruppen.

Artikel 3 – Klättrarnas och bergsbestigarnas samfund

GRUNDTES

Vi visar varje person vi möter på klippan och i bergen samma mått av vänlighet och respekt. Även under isolerade förhållanden och i mycket stressiga situationer är det särskilt viktigt att inte glömma bort att behandla andra så som vi själva vill bli behandlade.

Artikel 4 – Besöka främmande länder

GRUNDTES

Som gäster i främmande kulturer uppträder vi alltid vänligt och artigt mot folket på plats – våra värdar. Vi respekterar heliga berg och andra heliga platser samtidigt som vi strävar efter att främja och hjälpa den lokala ekonomin och befolkningen. Förståelsen för främmande kulturer är en del i en komplett upplevelse.

Artikel 5 – Ansvar hos bergsguider och andra instruktörer

GRUNDTES

Professionella bergsguider, andra instruktörer och gruppmedlemmar ska vara och en förstå sina respektive roller och respektera andra gruppers och enskildas frihet och rättigheter. Som ett led i att vara förberedda ska guider, instruktörer och gruppmedlemmar vara medvetna om vilka krav, faror och risker som målet innefattar, de ska ha nödvändiga kunskaper, erfarenhet och rätt utrustning och kontrollera väderprognoser och förhållanden.

Artikel 6 – Nödfall, döendet och döden

GRUNDTES

För att vara förberedda på nödfall och situationer som innefattar allvarliga olyckor och död ska alla som utövar bergssporter var klart medvetna om riskerna och farorna och nödvändigheten i att använda rätt teknik och ha rätt kunskaper och utrustning. Alla utövare måste vara redo att hjälpa andra i händelse av ett nödfall eller en olycka och även vara redo att hantera konsekvenserna av en tragedi.

Artikel 7 – Access och bevarande

GRUNDTES

Vi anser att friheten med tillgång till bergen och klipporna på ett ansvarsfullt sätt är en grundläggande rättighet. Vi ska alltid utöva våra aktiviteter på ett miljömedvetet sätt och vara proaktiva i att bevara naturen. Vi respekterar accessbegränsningar och regleringar som överenskommit mellan naturbevarande organisationer och myndigheter.

Artikel 8 – Stil

GRUNDTES

Kvaliteten på upplevelsen och hur vi löser ett problem är mycket viktigare än om vi löser det. Vi strävar efter att inte lämna några spår.

Artikel 9 – Förstabestigningar

GRUNDTES

Förstabestigningen av en led eller ett berg är en kreativ handling. Den ska göras i en stil som är minst lika god som områdets traditioner och visa ansvar gentemot det lokala klättersamfundet och behoven för framtida klättrare.

Artikel 10 – Sponsring, annonser och reklam

GRUNDTES

Samarbetet mellan sponsorer och klättrare ska vara ett professionellt samarbete som bäst främjar bergaktiviteternas intressen. Det ligger på bergssporternas samfund att på alla sätt utbilda och informera både medierna och allmänheten på ett proaktivt sätt.

Bilaga 1 Tyrol-deklarationens grundteser och riktlinjer

Artikel 1 – Personligt ansvar

GRUNDTES

Bergsbestigare och klättrare utövar sin aktivitet i situationer där olyckor kan inträffa och där extern hjälp kanske inte är tillgänglig. Medvetna om detta utövar de sin aktivitet på egen risk och är ansvariga för sin egen säkerhet. Den enskildes åtgärder får inte innebära fara för dem runt omkring och inte heller hota miljön.

1. Vi väljer våra mål i enlighet med våra egna faktiska kunskaper eller gruppens kunskaper och i enlighet med förhållandena i bergen. Att avstå från klättring ska vara ett giltigt alternativ.
2. Vi ser till att vi är rätt förberedda för vårt mål, att vi har planerat klättringen eller turen noggrant och att vi har genomfört de nödvändiga förberedelserna.
3. Vi ser till att vi är rätt utrustade för varje tur och att vi vet hur utrustningen används.

Artikel 2 – Laganda

GRUNDTES

Gruppmedlemmarna ska vara beredda att kompromissa för att balansera de olika intressena och kunskaperna i gruppen.

1. Varje medlem i gruppen ska vara uppmärksam på och ta ansvar för gruppmedlemmarnas säkerhet.
2. Ingen gruppmedlem ska lämnas ensam om detta kan riskera hans/hennes välbefinnande.

Artikel 3 – Klättrarnas och bergsbestigarnas samfund

GRUNDTES

Vi visar varje person vi möter på klippan och i bergen samma mått av vänlighet och respekt. Även under isolerade förhållanden och i mycket stressiga situationer är det särskilt viktigt att inte glömma bort att behandla andra så som vi själva vill bli behandlade.

1. Vi gör allt vi kan för att inte utsätta andra för fara och vi varnar andra om potentiella faror.
2. Vi ser till att ingen diskrimineras.
3. Som besökare respekterar vi lokala regler.
4. Vi hindrar inte eller stör andra mer än nödvändigt. Vi låter snabbare replag passera. Vi ockuperar inte leder som andra väntar på att göra.
5. Våra rapporter över klätterturer är sanningsenliga och återger de faktiska händelserna i detalj.

Artikel 4 – Besöka främmande länder

GRUNDTES

Som gäster i främmande kulturer uppträder vi alltid vänligt och artigt mot folket på plats – våra värdar. Vi respekterar heliga berg och andra heliga platser samtidigt som vi strävar efter att främja och hjälpa den lokala ekonomin och befolkningen. Förståelsen för främmande kulturer är en del i en komplett upplevelse.

1. Behandla alltid befolkning i värdlandet med vänlighet, tolerans och respekt.
2. Följ noggrant eventuella klätterbegränsningar som instiftats av värdlandet.
3. Det rekommenderas att läsa in det besökta landets historia, samhälle, politiska struktur, konst och religion innan turen påbörjas för att fördjupa förståelsen för befolkningen och deras miljö. I händelse av politisk osäkerhet söker vi officiella rekommendationer.
4. Det är klokt att lära sig grundläggande kunskaper i värdlandets språk: hälsningsfraser, varsågod, vänligen och tack, veckodagar, tid, nummer osv. Det är alltid lika häpnadsväckande att se hur mycket dessa små investeringar förbättrar kvaliteten på kommunikationen. På så sätt bidrar vi till förståelsen mellan kulturer.
5. Missa aldrig ett tillfälle att dela dina klätterkunskaper med intresserade lokalinvånare. Samarbetsexpeditioner med klättrare från värdlandet är det bästa tillfället att utbyta erfarenheter.
6. Till varje pris undviker vi att förolämpa värdens religiösa tro. Exempelvis visar vi inte naken hud på platser där det är oacceptabelt av religiösa eller sociala skäl. Om en religions uttryckssätt är oförståeligt för oss är vi toleranta och avstår från att döma.
7. Vi ger all tänkbar hjälp till lokala invånare som behöver hjälp. En expeditionsläkare har ofta möjligheten att göra avgörande skillnader för en svårt sjuk persons liv.
8. För att främja bergssamhällena ekonomiskt köper vi regionala produkter om det är möjligt och använder oss av lokala tjänster.
9. Vi uppmuntras att hjälpa lokala bergssamhällen genom att initiera och främja inrättningar som främjar självständig utveckling, t.ex. utbildning, tjänster eller ekologiskt kompatibla ekonomiska företag.

Artikel 5 – Ansvar hos bergsguider och andra instruktörer

GRUNDTES

Professionella bergsguider, andra instruktörer och gruppmedlemmar ska vara och en förstå sina respektive roller och respektera andra grupper och enskildas frihet och rättigheter. Som ett led i att vara förberedda ska guider, instruktörer och gruppmedlemmar vara medvetna om vilka krav, faror och risker som målet innefattar, de ska ha nödvändiga kunskaper, erfarenhet och rätt utrustning och kontrollera väderprognoser och förhållanden.

1. Guiden eller instruktören informerar gästen eller gruppen om riskerna med klätterturen och det aktuella läget gällande faran och ska, om de är tillräckligt erfarna, låta dem delta i beslutsprocessen.
2. Den valda turen ska motsvara kunskaperna och erfarenheten hos gästen eller gruppen för att säkerställa att det blir en njutbar och utvecklande upplevelse.

3. Om det är nödvändigt ska guiden eller instruktören meddela sina egna begränsningar och där det är lämpligt hänvisa gäster eller grupper till mer kunniga kollegor. Det är gästens och gruppledarnas ansvar att meddela om de anser att en risk eller fara är för stor och att de önskar gå tillbaka eller vill följa en alternativ plan.
4. I omständigheter som t.ex. extrema klätterturer och höghöjdsbestigningar ska guider och instruktörer noggrant informera sina gäster och grupper för att säkerställa att alla är fullt medvetna om begränsningarna på den hjälp guiderna och instruktörerna kan ge.
5. Lokala guider informerar besökande kollegor om tydliga formationer i området och de lokala förhållandena.

Artikel 6 – Nödfall, döendet och döden

GRUNDTES

För att vara förberedda på nödfall och situationer som innefattar allvarliga olyckor och död ska alla som utövar bergssporter var klart medvetna om riskerna och farorna och nödvändigheten i att använda rätt teknik och ha rätt kunskaper och utrustning. Alla utövare måste vara redo att hjälpa andra i händelse av ett nödfall eller en olycka och även vara redo att hantera konsekvenserna av en tragedi.

1. Att hjälpa någon i svårighet har absolut prioritet över att nå de egna mål vi sätter upp för oss själva i bergen. Rädda liv eller minska skadorna på en skadad persons hälsa är betydligt mer värdefullt än den hårdaste av förstabestigningar.
2. I händelse av ett nödfall där ingen extern hjälp är tillgänglig och vi är i position att hjälpa till ska vi vara beredda att ge all hjälp vi kan till personer i svårigheter, så långt det är möjligt utan att utsätta oss själva för fara.
3. En person som är allvarligt skadad eller döende ska få det så bekvämt som möjligt och ges livsuppehållande hjälp.
4. I otillgängliga områden där det inte är möjligt att hämta kroppen ska platsen registreras så noggrant som möjligt med indikationer om den avlidnes identitet.
5. Personliga ägodelar, t.ex. kamera, dagbok, anteckningsbok, fotografier, brev och andra personliga tillhörigheter ska bevaras och levereras till de anhöriga.
6. Under inga omständigheter får bilder av den avlidne publiceras utan förhandstillstånd av familjen.

Artikel 7 – Access och bevarande

GRUNDTES

Vi anser att friheten med tillgång till bergen och klipporna på ett ansvarsfullt sätt är en grundläggande rättighet. Vi ska alltid utöva våra aktiviteter på ett miljömedvetet sätt och vara proaktiva i att bevara naturen. Vi respekterar accessbegränsningar och regleringar som överenskommit mellan naturbevarande organisationer och myndigheter.

1. Vi respekterar ansträngningarna att bevara klippor och bergsmiljön och det djurliv som finns där och uppmuntrar våra klätterkamrater att också göra det. Vi strävar efter att minska störningar i djurlivet till ett minimum genom att undvika störande ljud.

Tyrol-deklarationen – en etik för bergen

2. Om det är möjligt tar vi oss till vårt mål genom att använda allmänna färdmedel eller bilpooler för att minimera trafiken på vägarna.
3. För att undvika erosion och inte störa djurlivet håller vi oss till stigar vid anmarscher och nedstigningar, och i vildmarken tar vi den mest eko-vänliga vägen.
4. Under parnings- och häckningsperioder för klippbundna arter respekterar vi de säsongsbundna accessbegränsningarna. Så snart vi får reda på parningsbeteende ska vi meddela övriga klättrare detta så att de håller sig borta från dessa häckningsområden.
5. Vid förstabestigningar är vi uppmärksamma på att inte förstöra sällsynta arters biotoper för växter och djur. När vi utrustar och sanerar turer är vi uppmärksamma på att minimera miljöpåverkan.
6. De fulla implikationerna av att popularisera områden genom att bulta om turer ska noggrant övervägas. Ett ökat antal kan innebära accessproblem.
7. Vi minimerar skador på klippan genom att använda den minst skadliga säkringstekniken.
8. Vi tar inte bara med oss vårt eget skräp från bergen, vi tar även med skräp som har lämnats av andra.
9. Vid avsaknad av hygienanläggningar ska vi hålla oss tillräckligt långt borta från hem, campingplatser, bäckar, floder eller sjöar när vi utträttar våra behov och vidta alla nödvändiga åtgärder för att minimera skador på ekosystemet. Vi säkerställer att vi inte stör andra människors estetiska sinne. I välbesökta områden med låg biologisk aktivitet ska klättrare göra sig besväret att ta med sig sin avföring.
10. Vi håller campingplatsen ren, avfall ska undvikas eller tas om hand på lämpligt sätt. Allt klättermaterial – fasta rep, tält och syreflaskor – måste tas bort från berget.
11. Vår energiförbrukning hålls ned till ett minimum. Framför allt i länder som har brist på träd ska allt som bidrar till att ytterligare förminska skogarna undvikas. I länder med hotade skogar måste vi ta med oss tillräckligt med bränsle för att kunna tillreda mat för alla deltagarna i expeditionen.
12. Helikopterturism ska minimeras där det är skadligt för naturen och kulturen.
13. Vid konflikter gällande accessfrågor ska markägare, myndigheter och organisationer förhandla för att hitta lösningar som är tillfredsställande för alla parter.
14. Vi tar aktiv del i att se till att dessa föreskrifter implementeras, framför allt genom att publicera dem och skapa den nödvändiga infrastrukturen.
15. Tillsammans med klätterorganisationer och andra miljövårdsgrupper är vi proaktiva på politisk nivå när det gäller att skydda naturliga hemvister och miljön.

Artikel 8 – Stil

GRUNDTES

Kvaliteten på upplevelsen och hur vi löser ett problem är mycket viktigare än om vi löser det. Vi strävar efter att inte lämna några spår.

1. Vi strävar efter att bevara den ursprungliga karaktären på alla kätterturer, framför allt de med historisk betydelse. Detta innebär att klättrare inte ska öka på antalet fasta säkringar på befintliga leder. Undantaget är där det finns en lokal samstämmighet – inklusive godkännande från förstabestigarna – om att ändra antalet fasta säkringar genom att placera nya säkringar eller ta bort befintliga säkringar.
2. Vi respekterar mångfalden i regionala traditioner och försöker inte påtvinga våra åsikter på andra klätterkulturer – lika lite som vi accepterar att deras åsikter påtvingas på våra.
3. Klippa och berg är en begränsad resurs för äventyr som måste delas av klättrare med många intressen och över många kommande generationer. Vi inser att framtida generationer kommer att hitta sina egna NYA äventyr inom denna begränsade resurs. Vi försöker utveckla klippor eller berg på ett sätt som inte stjälar framtidens möjligheter.
4. Inom ett område där borrbultar är accepterade är de önskvärdt att bevara turer, klippsektioner eller hela klippor fria från borrbultar för att behålla en tillflykt för äventyr och visa respekt för olika klätterintressen.
5. Naturligt säkrade leder kan vara precis lika roliga och säkra för fritidsklättrare som borrbultade turer. De flesta klättrare kan lära sig placera säkra naturliga säkringar och ska informeras om det faktum att detta ger ytterligare en äventyrsdimension och är en rik och naturlig upplevelse med jämförbar säkerhet när teknikerna behärskas.
6. I händelse av motstridiga intressegrupper ska klättrare lösa sina skiljaktigheter via dialog och förhandling för att undvika att accessen hotas.
7. Kommersiell påverkan ska aldrig influera klätteretiken hos en person eller i ett område.
8. God stil i stora berg innebär att inte använda fasta rep, prestationsförhöjande droger eller syrgastuber.

Artikel 9 – Förstabestigningar

GRUNDTES

Förstabestigningen av en led eller ett berg är en kreativ handling. Den ska göras i en stil som är minst lika god som områdets traditioner och visa ansvar gentemot det lokala klättersamfundet och behoven för framtida klättrare.

1. Förstabestigningar ska göras på ett miljövänligt sätt och överensstämja med lokala föreskrifter, markägarnas önskemål och den lokala befolkningens andliga värderingar.
2. Vi fördärvar inte klippan genom att hugga bort eller lägga till grepp.
3. I alpina områden ska förstabestigningar göras uteslutande nedifrån och upp som försteman (inga förplaceringar ovanifrån).
4. Efter att ha tagit full hänsyn till lokala traditioner är det upp till förstabestigaren att bestämma antalet fasta säkringar på sin tur (med beaktande av propositionerna i Artikel 8).
5. I områden som är angivna som vildmark av markägare eller den lokala accesskommittén ska borrbultar begränsas till ett absolut minimum för att bevara accessrättigheterna.
6. Vid förstabestigningar av aidturer ska borrhål och placering av fasta säkringar begränsas till ett absolut minimum (borrbultar ska undvikas även på standplatser såvida det inte är absolut nödvändigt).
7. Äventyrsturer ska lämnas så naturliga som möjligt och borttagbara säkringar ska användas när det är möjligt och borrbultar ska bara användas om det är nödvändigt och alltid i enlighet med lokala traditioner.
8. Den fristående karaktären på bredvidliggande turer får inte äventyras.
9. Vid rapportering av förstabestigningar är det nödvändigt att rapportera så noggrant detaljerat som möjligt. Klättrarens ärlighet och integritet antas såvida det inte finns komprometterande bevis.
10. Höghöjdsberg är en begränsad resurs. Vi uppmuntrar särskilt klättrare att använda den bästa stilen.

Artikel 10 – Sponsring, annonser och reklam

GRUNDTES

Samarbetet mellan sponsorer och klättrare ska vara ett professionellt samarbete som bäst främjar bergssporternas intressen. Det ligger på bergssporternas samfund att på alla sätt utbilda och informera både medierna och allmänheten på ett proaktivt sätt.

1. Ömsesidig förståelse mellan sponsorn och klättraren är nödvändig för att definiera gemensamma mål. De många olika aspekterna på bergssporterna kräver en tydlig identifiering av den särskilda expertisen som krävs av både klättraren och sponsorn för att maximera möjligheterna.
2. För att upprätthålla och förbättra sin prestationsnivå är klättrare beroende av kontinuerlig support från sponsorn. Av den anledningen är det viktigt att sponsorn stöttar sina partners även efter misslyckanden. Under inga omständigheter får sponsorn pressa klättraren till att prestera.

3. För att skapa en permanent närvaro i alla medier måste tydliga kommunikationskanaler organisera och underhållas.
4. Klättrare ska anstränga sig för att rapportera sina aktiviteter sanningsenligt. En noggrann beskrivning förstärker inte bara klättrarens trovärdighet utan även aktivitetens allmänna rykte.
5. Klättraren är ytterst ansvarig för att förmedla till sponsorn och medierna den etik, stil och det sociala och miljömässiga ansvar som fastställts i Tyrol-deklarationen.

Bilaga 2 Klättersporternas pluralism

Den moderna klättringen omfattar ett brett spektrum av aktiviteter från vandring och bouldering till klippklättring och bergsbestigning. Bergsbestigning omfattar extrema former av höghöjdsalpinism och expeditionsklättring i områden som Anderna och Himalaya. Även om skiljelinjen mellan de olika formerna av klättring inte på något sätt är fast gör den följande kategoriseringen det möjligt att beskriva de moderna bergssporternas omfattande mångfald på ett begripligt sätt.

Vandring och trekking

Vandringar till bergshyttor, pass och toppar är den vanligaste formen av bergsbestigning. En vandring som varar flera dagar bland höga berg och i andra vildmarksområden, särskilt bortom allfartsvägarna, kallas idag ofta för trekking. Vandringen förvandlas till en tekniskt mer krävande bergsklättring så snart händerna används för att ta sig framåt.

Klättring på Via Ferrata

Turer som går i brant klippterräng och är utrustade med stålvajrar och metallsteg blir alltmer populära. Ett område som fram tills nu varit förbehållet den tekniska klippklättringen görs tillgänglig genom en noggrann infrastruktur och särskilda säkerhetssystem.

Klassisk bergsklättring

En bergsklättrare i den här kategorin klippklättrar upp till UIAA-graden 3 och klättrar på 50-gradig snö och is. De vanligaste målen i den här klätterkategorin är normalturer på toppar i den alpina zonen.

Skidbestigning

Utövarna av den här klassiska formen av alpinism använder utförs- eller telemarksskidor för att vandra upp på bergen eller traversera hela regioner. På grund av de komplexa kunskaper som krävs rankas den här formen av bergsbestigning till den mest krävande – och farligaste – formen.

Klättersporternas hierarki

Det system för att kategorisera olika former av klättring som presenterades av Lito Tejada-Flores har visat sig vara praktiskt för att beskriva de olika aspekter modern teknisk klättring har. Varje särskild typ av "klättersport" definieras av en informell men bestämd uppsättning regler, formulerade så att den aktuella aktivitetens svårighet bevaras – och därmed att den fortsätter vara intressant. Ju farligare en viss klättersport är på grund av den naturliga miljön, desto mer tolerant är begränsningen på användningen av teknisk utrustning. Ju färre objektiva faror det finns desto striktare regler.

Bouldering

Vid "bouldering" klättras svåra klippartier nära marken, vanligen utan rep. Den utrustning som tillåts är begränsad till klätterskor, en kritpåse – och nuförtiden – en "crash pad" (landningsmadrass). Bouldering utövas på såväl naturliga klippblock och klippor som på artificiella objekt.

Klättring på artificiella objekt

Idag använder de flesta klättrare artificiella väggar för träning och fritidssysselsättning, antingen hemma, på ett gym eller utomhus. Ett växande antal klättrare är aktiva endast på artificiella väggar. Det finns även nya former, t.ex. terapeutisk klättring och klättring som en konstform – t.ex. som dans eller balett.

Klippklättring

Turer som är mellan en och tre replängder långa kallas för klippklättring. På grund av att de är så korta och den i det närmaste totala avsaknaden av objektiva faror har "etiken" om "friklättring" blivit internationellt vedertagen för den här typen av klättring under de senaste två årtiondena. Detta innebär att en bestigning endast räknas om inga säkringar som placerats i klippan har använts för att ta sig uppåt vid bestigningen.

Flerreplängdersturer (kontinuerlig ihållande klättring)

Om en tur är längre än tre eller fyra replängder klassificeras den som en kontinuerligt ihållande tur.

Bigwall-/aidklättring

I den här klättersporten som utvecklades i Yosemite Valley bestiger utövarna väggar som inte kan friklättras och använder specifikt utvecklad utrustning. De strävar efter att minska borrhålen för placeringen av borbultar och andra sätt att ta sig uppåt så mycket som möjligt för att på så sätt lämna så få spår efter sig som möjligt när turen är klättrad.

Alpin klättring

I den "alpina sporten" möter utövarna inte bara de svårigheter som den faktiska klättringen innebär utan även "objektiva" faror i en ofta farlig miljö bland höga berg. Eftersom överlevnaden ofta inte bara beror på förmågan att säkert hantera turens tekniska svårigheter utan även på replagens snabbhet tillåter det alpina spelets oskrivna regler traditionellt sett användningen av vanliga bultar och kilar för att ta sig upp. Dock, med början i slutet av 60-talet har principerna för friklättring i allt större grad använts även bland höga berg. Även om fokus i början av den nya eran låg på att göra fria bestigningar av turer som normalt gjordes artificiellt, dröjde det inte länge förrän nya svåra turer – gjorda efter de striktare reglerna – dök upp i bergen. Dessa innefattar både extremt djärva äventyrsturer och hedonistiska sportturer.

En viktig aspekt inom alpin klättring är klättringen av isturer. Dessa omfattar allt från klassiska isväggar till farliga hårda futuristiska turer. En typ av **isklättring** som har blivit populär på senare tid är klättring på frusna vattenfall, istappar och nedisad klippa. Moderna mixade klipp- och isturer innehåller ibland mycket svår klippklättring med hjälp av stegjärn och isyxor. Spelet styrs av reglerna för friklättring. Isturerna och de mixade turerna omfattar allt från korta enreplängdersturer till djärva turer i de stora bergsområdena som kan vara flera veckor.

Äventyrsklättring och sportklättring

I modern klätterterminologi skiljer vi mellan äventyrsklättring eller traditionell klättring och sportklättring. Följande element ingår i äventyrsklättring eller trad-klättring:

- *Prestationen bedöms utifrån den stresstålighet som krävs för att klättra en tur.*
- *Klättraren ansvarar för placeringen av säkringar eller får klara sig utan dem.*
- *Felbedömningar som klättraren gör kan få mycket allvarliga konsekvenser.*

Sportklättring karakteriseras av följande:

- *Prestationen bedöms utifrån turens tekniska grad.*
- *Rörelsemomentet är det dominerande.*
- *Borrbulvar innebär perfekta säkringar.*
- *Om moderna säkringstekniker används på rätt sätt är risken för allvarliga skador vid förstemansfall kraftigt reducerade.*

Äventyrs- och sportklättringens stilar kan användas på såväl klippor som alpina väggar.

Mellan de rena versionerna av äventyrs- och sport-/nöjesklättringen finns det flera blandade former.

Olika sport- och säkerhetsfilosofier motsvarar utövarnas olika enskilda behov. Bergssporternas rika mångfald ger njutning och självförverkligande för ett stort antal människor – ett faktum som vi välkomnar.

Både anhängare av sportklättringssättet och anhängare av äventyrstilfilosofin har rätt att klättra i enlighet med sina önskemål och förmågor.

Det bör vara vårt mål att bevara klätterstilarnas pluralism, och skapa särskilda områden för dem.

Superalpin klättring

Den här sporten inom bergsklättring använder den alpina klättringens regler i höghöjdsterräng i områden för 6000-, 7000- och 8000-meterstoppar som länge har varit förbehållet traditionella expeditioner. I den superalpina sporten används inte fasta rep, hjälp utifrån, fasta läger eller syrgastuber.

Expeditionsklättring

Det här spelet har utvecklats till två typer: i den första varianten ska så många expeditioner som möjligt nå en eftertraktad topp i höghöjdsbergsområden via normalleden. De optimerar möjligheterna att lyckas genom en omfattande användning av bärare, fasta rep och syrgastuber.

Till skillnad mot detta strävar den extrema expeditionsklättringen mot att tänja på gränserna för tekniska svårigheter med den hjälp som modern utrustning kan erbjuda förutom syrgastuber: fasta rep, portaledge-läger och utrustningsdepåer.

(övers. Bogi Palfay)